

הלכות יום הכיפורים תרד"ת

ז אין אומרים בו אבינו מלכנו לא בתפלת שחרית¹⁰ ולא במנחה¹¹ ויש מקומות נוהגין כשחל יום הכיפורים בשבת שאין אומרים בו אבינו מלכנו כמו שיתבאר בס' ה"מ¹² ויש או אומרים אותו בערב יום הכיפורים שחרית¹³:

תרה מנהג כפרות בערב יום כיפור וכו' סעיפים:

א נוהגין באלו הארצות ליקח בערב יום הכיפורים תרנגול כפרה¹⁴ לזכר ותרנגולת לנקבה¹⁵ ואומרים עליו זה חליפתי זה תמורתו זה כפרתי וכו' (ראשי תיבות חת"ך) זה השם החותך חיים לכל היד ומחזירו סביב ראשו¹⁶ ויאמר בני אדם¹⁷ כו' ועושים כן ג' פעמים¹⁸. וסומכין עליו דיהם דוגמת סמיכה בקרבן ושוחטין אותו מיד דתוכף לסמיכה שחומה¹⁹ ויש נמנעין מלסמוך עליו דיהם כדי שלא יהא נראה כמקדיש קדשים ושוחטין בחוץ²⁰ ואין לחוש לזה כיון שהתרנגול הוא דבר שאינו ראוי למזבח אבל אם אין לו תרנגולים ולוקח שאר בעלי חיים לכפרה לא יקח תורים ובני יונה שהם ראויים למזבח ואם יסמוך דיו עליהם יהא נראה כמקדיש קדשים ושוחטין בחוץ²¹:

ב ובחורין בתרנגולים לבנים²² על דרך שנאמר²³ אם יהיו הטאיכם כשנים כשלג ילבינו כמה דברים אמורים כשהלכנים מומונים לפניו או יבחר בהם מכאחרים אבל אם אינם מומונים לפניו לא יהיו אחריהם בדוקא משום שהיו כעין דרכי האמוריים שירכסם לחור אחר תרנגולים לבנים להקריבן לעבודה וזה²⁴ וכתוב²⁵ ובחקותיהם לא תלכו:

ג יש נוהגין לפמרו כמה זכרים בתרנגול אחד וכמה נקבות בתרנגולת אחת²⁶ לפיכך אין לוקחין למעוברת אלא תרנגול אחד ותרנגולת אחת²⁷ דאם העובר זכר הרי יש כאן תרנגול אחד ואם העובר נקבה די לה ולאמה בתרנגולת אחת²⁸ ויש נוהגין²⁹ ליקח כפרה לכל אחד ואחד בפני עצמו לפיכך לוקחין למעוברת ג' שתי נקבות וזכר אחד:

אדם. ומנהג הב"ד למוכר התרנגול מעל הראש ג' פעמים ככל פעם וכמך הכל מ' פעמים (ספר דמגהים – חב"ד ע' 58. וראה שער הטולל פמ"ד אות ב).
ח רא"ש שם. מור. רמ"א.
ט מ"ז סק"ג. וכן השמיטיו בסידורו. וראה שער הטולל שם ד"ח גב.
י לבוש.

יא ח"א סק"ג.
יב מהרי"ל הל' ערב יז"כ (ע' שד"ר). רמ"א. שער הכונות ופע"ח ושל"ה שם. וכ"ה בסידור: מנהג לשחוט תרנגול לבן.
יג ישעיה א, יח.
יד אחרונים. ב"ח סמ"ח ומ"ש ועושה. מ"ז סק"ב. מ"א סק"ג.
טו ראה ע"ז ד, א.
טז ויקרא יח, ג. וראה גם לעיל מהר"ב ס"ב ב ס"ז. אבל ראה ס"י שא סל"ג שהביא פמ"ק (ויקרא ב, ג) ו"לא תלכו בחקות הגוי".
יז לבוש. הובא במ"א סק"ב.
יח מהרי"ל הל' ערב יז"כ (ע' שד"ר). רמ"א. לבוש. מ"א שם.
יט לבוש. ב"ח ד"ה ומ"ש ועושה. מ"א שם.
כ שער הכונות ופע"ח שם. שו"ה שם. ב"ח שם בשם מהרי"ל קמ"ן. ח"א סק"ב. אלה ונאמ סק"ד. וכ"ה בסידור. וראה לק"ש חב"ב ע' 59-60. שלחן הרמ"ק חב"ב ע' רדה.

מז דרכי משה (שכן נהגים בקראקא). מנהג משה ס"ב. תהלה (מנהג ארצנו). רמ"א ס"ב.
מח דרכי משה ס"י תח אות ג. בשם מהר"ם ישנים. רמ"א שם ס"ג.
מט סעף יא.
נ דרכי משה ונצמה משה שם. רמ"א ס"ב.

סימן תרה

א רא"ש פ"ח ס"י בן. ושו"ת בשו"ת הגאונים. מהדכי רמז תשנב. תשנ"ג ס"י כה. רח"א (שכן נהגים בכל מדינות אלו). לבוש ס"א. שער הכונות ריש דרושי יז"כ פנ"ח שער בו פ"א. של"ה מסכת יומא ריש פרק תורה אור (הל' ב). ובסידור: בערב יז"כ מנהג לשחוט תרנגול לבן ונקרא גבר ושוחטים אותו באשמורת הבקר... כי או חוש של חסד גובר בעולם ואנו שוחטין אותו להבניע הנברות ונתיצאן מנוה דמנו כדי להמתקן ונקרא כפרה כמו שיעיר המשלה, ויש"ן.
ג תשנ"ג שם. רמ"א. מ"ז סק"ב. וכ"ה בסידור.
ד וכ"ה בסידור.
ה מנהגים (קלונין) ס"י לב הג"ה א. הובא במהרי"ל הל' ערב יז"כ (ע' שג). ש"ת מהרי"ל וייל ס"י קצא. דרכי משה ס"ק ג. מ"ז ס"ק ב. מ"א ס"ק ג.
ו מהרי"ל שם. לבוש.
ז רא"ש שם. מהרי"ל שם (ע' שד"ר). לבוש.
ז רא"ש שם. מור. לבוש. ובסידור: ויאמר ג' פעמים בני

הלכות יום הכיפורים תרה-תו רלמ

ד ונהגין ליתן הכפרות לעניים^{כא} ויותר טוב לפדות הכפרה בממון ולחלק הממון לעניים כדי שלא יתיבשו העניים במה שנתנים להם התרגולים שלקחו לכפרה^{כב}:

ה ויש מקומות שנהגו לילך על הקביות^{כג} להרבות שם בצדקה ומנהג יפה הוא^{כד} והצדקה שנתנים שם הוא פדיון הכפרות^{כה} ולכן ראוי לתת כפי ערך הכפרות שיש לו בביתו^{כו} ולא יאמר שום תחינה רק מה שמוסר מקדמונים שהרי אין אומרים תחנון ביום זה^{כז}:

ז וזורקין הבני מעיים^{כח} והכבד והכליות^{כט} של הכפרות על הגגות או בחצר מקום שהעופות יכולים לקחת משם לפי שראוי לרחם על הבריות ביום זה כדי שירחמו עלינו מן השמים?^ל

תרו שפיים אדם את הכירו בערב יום כיפור וכו' י"ד סעיפים:

א עבירה שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו^א שנאמר^ב כי ביום הזה יכפר עליכם למהר אתכם מכל המאתיכם לפני ה' ג' כלומר המאתיכם שהם לפני ה' לבר יום הכיפורים מכפר אבל מה שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שפייסנו^ג לפיכך יתן כל אדם אל לבו בערב יום הכיפורים לפייס לכל מי שפשע כנגדו ואפילו לא הקניטו אלא בדברים צריך לילך ולפייסו ולבקש ממנו שימחול לו^ד ובשעת בקשת מחילה צריך לפרט החמא שחמא לחבירו ואם הכירו מתבייש בזה לא יפרט החמא^ה:

ב ואם אינו מתפייס כפעם ראשון יחזור וילך לפייסו פעם שנית^ו במין ריצוי אחר^ז ואם לא נתפייס יחזור וילך פעם שלישית לפייסו במין ריצוי אחר ובכל פעם שהולך לפייסו אפילו כפעם הראשון יקח עמו שלשה אנשים ויפייסו בפניהם ואם לא נתפייס כפעם השלישית שוב אין זקוק לו^ח ומכל מקום צריך להודיע לרבים שהיו עושה אנשים שהוא הלך לפייס ולא רצה להתפייס^ט כדי שלא יחשדוהו הבריות שלא רצה להכניע את עצמו לפני חבירו לבקש ממנו מחילה^י:

ד ר"ש פ"ח ס' כד. טור ולבוש שם. וראה העילב השמוע' 18.
ה נחמא פ"א. טור וש"ע שם.
ו בי"ח ד"ה מנאנאי, בשם הרישות מר"ש ס' שלג. מ"א ריש ה'פ'.
ז מ"א שם.
ח טור וש"ע שם. רב המדא ור' יוסי בר תענא בנחמא שם.
ט מר"ל הל' ליל יוה"כ (ע' שבת). בי"ח ד"ה ומ"ש וצריך. מ"א סק"א.
י רב המדא בנחמא שם, והש"י ד"ה בשלש. טור וש"ע שם.
יא רב יוסי בר תענא בנמרא שם. טור וש"ע שם. וראה גם תניא אנה"ת פ"א (ק, א).
יב פמיקתא רבתי (איש שלום) פרשה לה. מדרש תנחומא פרשת וארא סי' ל. מרדכי רמז תשכג. מר"ל שם (אחר שהלך ג' פעמים). ומ"א ס"א.
יג לבוש ס"א.

כא מר"ל שם. ומ"א.
כב מר"ל שם. דרכי משה ס"ק ד. רמ"א (או לפחות). של"ה ריש מנחת יומא (רכ"ב, ב) ד"ה בערב. מ"א סק"ד.
כג מר"ל שם (ע' שני בשניי נסחאות). ומ"א.
כד רמ"א. וראה אחר מנהגי חב"ד יוה"כ ע' קפד.
כה לבוש מ"א ס"ק ה.
כו מר"ל שם. מ"א שם. וראה גם לעיל סי' תרד ס"ד.
כז תשכ"ג סי' קכב. טור (וש"ע). רמ"א.
כט מ"א סק"ל. וראה תשב"ץ שם ומור, מנמרא תולין זה. ב.
ל תשב"ץ שם. בי"ח ד"ה ומה. מ"ז סוף סק"ד.

סימן תרו

א חשנה פה. ב. טור וש"ע ס"א. וראה פירס חב"ד 9 ע' 92.
ב ויקרא מו, 5.
ג רבי אלעזר בן עזריה במשנה שם. לבוש ס"א.